

Van OHSAS naar ISO

ISO-NORM VOOR ARBOMANAGEMENT IN CONCEPT GEREED

Begin 2016 komt het normontwerp ISO/DIS 45001 *Occupational health and safety management systems – Requirements with guidance for use* beschikbaar. Gedurende drie maanden kan iedere geïnteresseerde commentaar indienen op dit concept. Uiteindelijk zal NEN namens de Nederlandse marktpartijen de stem uitbrengen. In dit artikel wordt ingegaan op de achtergrond en inhoud van ISO/DIS 45001.

Door Stephanie Jansen, consultant NEN Industrie & Veiligheid

In 2013 is besloten om OHSAS 18001 te herzien en als ISO-norm te publiceren. Op internationaal niveau is een Project Committee ingericht (ISO/PC 283) die verantwoordelijk is voor de revisie. De komende ISO-norm sluit aan bij de High Level Structure (HLS) voor managementsysteemnormen. De HLS maakt het onder andere mogelijk om systemen gemakkelijker te integreren en audits voor de diverse managementsysteemnormen te combineren. Omdat ISO 45001 deze structuur volgt zal die goed aansluiten op de recent gepubliceerde nieuwe versies van ISO 9001 en ISO 14001. Op die manier kunnen organisaties

vanaf 2017 hun geïntegreerde KAM-systeem volledig op ISO-normen baseren.

DE INHOUD VAN ISO/DIS 45001

ISO/DIS 45001 is opgebouwd volgens de Plan-Do-Check-Act cyclus. Figuur 1 bevat de visualisering van het model voor arbo-management, zoals die in de inleiding bij ISO/DIS 45001 is opgenomen. Hierin zijn de elementen uit de HLS volgens de PDCA-cyclus gerangschikt en is het element 'leiderschap en betrokkenheid van werknemers' in het centrum geplaatst als vliegwiel voor het hele systeem. De betrokkenheid van werknemers (worker

participation) is een toevoeging ten opzichte van het element 'leiderschap' zoals dat in ISO 9001 en ISO 14001 is opgenomen. Dit geeft aan dat niet alleen leiderschap en betrokkenheid van het management, maar ook betrokkenheid en participatie van alle medewerkers cruciaal zijn voor effectief arbo-management.

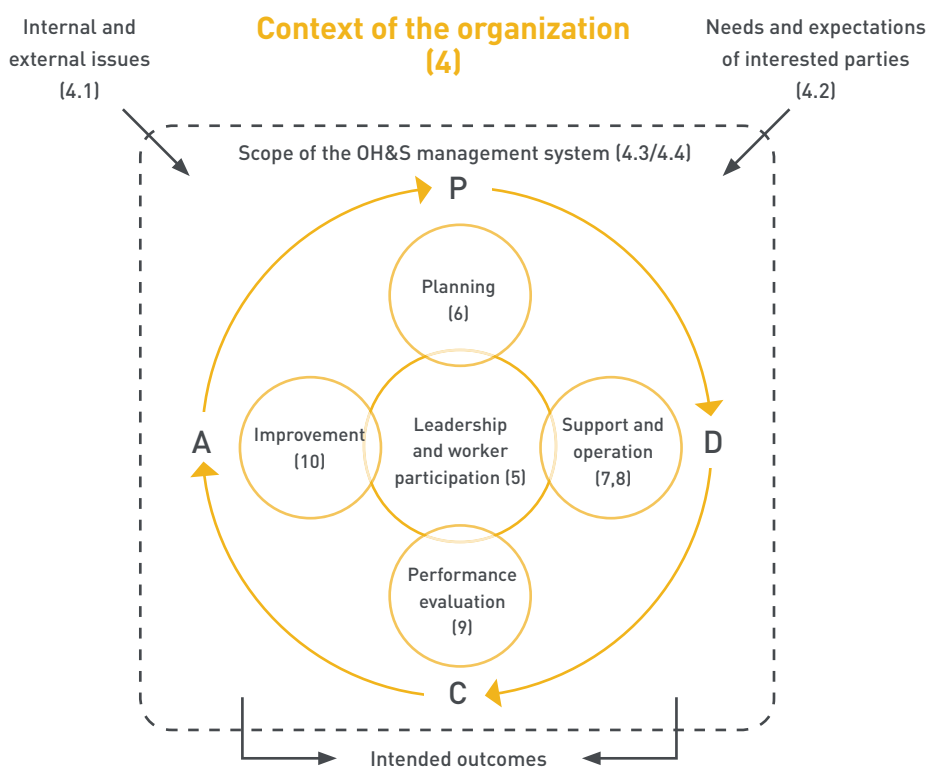
CONTEXT VAN DE ORGANISATIE (HOOFDSTUK 4)

In hoofdstuk 4 worden nieuwe eisen opgenomen over het analyseren van de context waarin de organisatie opereert: factoren, trends en stakeholders die het (realiseren van het) arbo-management van de organisatie kunnen beïnvloeden. Die context levert de uitgangspunten voor de focus van het arbo-managementsysteem, de te beheersen risico's en de te benutten kansen, evenals de na te leven eisen en in te vullen maatschappelijke verwachtingen. Dit biedt belangrijke aanknopingspunten om arbo-management in te bedden in de strategie van de organisatie.

LEIDERSCHAP EN RAADPLEGING VAN MEDEWERKERS (HOOFDSTUK 5)

Commitment, actieve steun en feedback van het topmanagement van de organisatie zijn van cruciaal belang voor het succes van het arbo-managementsysteem en daarom heeft zij specifieke persoonlijke verantwoordelijkheden. Leiderschap is niet alleen communiceren van wat er gedaan moet worden, maar ook waarom dit gedaan moet worden. Dit zorgt voor een breder draagvlak en betere implementatie van het arbo-managementsysteem.

Participatie van medewerkers is een belangrijke succesfactor voor een arbo-managementsysteem. Het topmanagement moet

Figuur 1: Model arbo-managementsystemen volgens ISO/DIS 45001 (de nummers tussen haakjes geven aan in welk hoofdstuk van de norm dit onderwerp staat beschreven).

Iedere medewerker in een organisatie moet in staat zijn om arbeidsrisico's in te schatten tijdens het werk.

deze participatie stimuleren in de ontwikkeling, implementatie en onderhoud van dit systeem, inclusief suggesties voor verbeteringen van het systeem zonder dat de medewerkers zich onveilig voelen door risico op ontslag of andere represailles. Raadpleging van medewerkers is communicatie in twee richtingen. Medewerkers moet bijvoorbeeld gevraagd kunnen worden hoe zij denken dat arbeidsrisico's verminderd kunnen worden.

PLANNING (HOOFDSTUK 6)

Het doel van planning is het in kaart brengen van gevaren en de daarmee verbonden arbeidsrisico's. Maar ook de risico's en kansen vanuit de context van de organisatie die invloed kunnen hebben op het arbomanagementsysteem, het bepalen van de van toepassing zijnde wettelijke en overige eisen en het bepalen hoe de organisatie met deze risico's en eisen moet omgaan. De organisatie moet plannen hoe de benodigde acties en maatregelen in het arbomanagementsysteem en de bedrijfsprocessen worden geïmplementeerd.

ONDERSTEUNING (HOOFDSTUK 7)

In dit hoofdstuk worden eisen gesteld aan de voor het arbomanagementsysteem benodigde ondersteunende processen en middelen, zoals communicatieprocessen en systeemdocumentatie.

Onder de hulpmiddelen vallen menselijke vaardigheden en kennis, natuurlijke

hulpbronnen, infrastructuur (zoals informatietechnologie, communicatiesysteem, kantoorgebouw), technologie en financiële middelen.

Er worden eisen gesteld aan het bewustzijn en de competentie van werknemers. Iedere medewerker in een organisatie moet in staat zijn om arbeidsrisico's in te schatten tijdens het werk. Er moet worden bepaald of medewerkers hiervoor de juiste competenties hebben. Wanneer dit niet het geval is moet worden gezorgd voor additionele opleiding en training of het inzetten van meer ervaren mensen.

Ook dienen medewerkers op de hoogte te zijn van de processen die in gang moeten

worden gezet bij een noodsituatie, van de gevolgen van hun handelen en gedrag op arbeidsrisico's en van de gevolgen van het niet navolgen van de eisen en procedures van het arbomanagementsysteem.

UITVOERING (HOOFDSTUK 8)

De kern van een arbomanagementsysteem is het beheersen van de bedrijfsprocessen die gevaren voor werknemers met zich mee kunnen brengen. De in hoofdstuk 6 geplande acties en maatregelen vormen daarbij het uitgangspunt.

Operationele beheersmaatregelen kunnen op verschillende manieren worden vormge-

WAAROM HEEFT DE WERELD ISO 45001 NODIG VOOR EEN VEILIGE ARBEIDSOMGEVING?

Wereldwijd sterven jaarlijks 2,3 miljoen mensen als gevolg van arbeidsongevallen of ziektes die werkgerelateerd zijn. Ongelukken in werksituaties en onveilige arbeidsomstandigheden kunnen worden verminderd of zelfs worden voorkomen wanneer robuuste en effectieve arbomanagementsystemen zijn geïmplementeerd.

Dodelijke ongevallen op de werkplek springen het meest in het oog, maar het merendeel van de werkgerelateerde sterfgevallen wordt veroorzaakt door een slechte gezondheid en ziekten vanwege te lange blootstelling aan risico's en gevaarlijke stoffen. De ILO schat dat de directe en indirecte kosten van werkgerelateerde ziekten ongeveer 4 procent van het bruto nationaal product bedragen, ofwel wereldwijd 2,8 biljoen dollar per jaar. Daarom zou iedere organisatie proactief met werkgerelateerde gezondheid en veiligheid om moeten gaan. ISO 45001 biedt daarvoor straks een uitstekend kader.

geven, zoals de introductie van procedures en systematische aanpakken, het waarborgen van competenties, inspectieprogramma's, specificaties voor aanbestedingen, werken volgens voorgeschreven instructies en administratieve aanduidingen (bijvoorbeeld waarschuwingen, pictogrammen en alarmeringen).

Er wordt aangegeven dat bij de introductie van beheersmaatregelen de zogenoemde arbeidshygiënische strategie moet worden gevolgd. Dit houdt in dat bij voorkeur de bron van gevaren moet worden weggenomen en pas in laatste instantie moet worden gekozen voor gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.

Er worden in dit hoofdstuk aparte paragrafen gewijd aan beheersing van wijzigingen (*management of change*), uitbestede activiteiten, inkoop en aanbesteding, het omgaan met contractors en het voorbereid zijn en reageren op noodsituaties.

EVALUATIE VAN DE PRESTATIES (HOOFDSTUK 9)

Dit hoofdstuk bevat eisen aan alle meet- en evaluatieprocessen in het arbomanagementsysteem. Er wordt op drie verschillende niveaus beoordeeld of het arbomanagementsysteem goed functioneert. Allereerst moeten metingen en monitoring plaatsvinden om te bepalen of gevaarlijke bedrijfsprocessen binnen de vastgestelde criteria verlopen (bijvoorbeeld werkplekatmosfeermetingen en toezicht op het (juiste) gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen). De frequentie van meten en monitoren moet passen bij de omvang en de aard van de organisatie, de aard van de gevaren, de prestaties op het gebied van gezondheid en veiligheid en de eventuele veranderingen in arbeidsrisico's. Ook arbeidsgezondheidskundig onderzoek is een vorm van meten en monitoren. De verkregen data moet worden geanalyseerd en geëvalueerd en zo nodig moeten acties worden ondernomen (zie hoofdstuk 10). Er is een aparte paragraaf gewijd aan het monitoren en beoordelen van de naleving van de wettelijke en overige eisen die in het kader van arbomanagement aan de organisatie worden gesteld.

Het tweede niveau van beoordeling van het arbomanagementsysteem bestaat uit het uitvoeren van interne audits, waarbij wordt nagegaan of de vastgestelde maatregelen,

PARAGRAAFINDELING VOOR ISO/DIS 45001 VOLGENS DE HLS

- 1 **Scope**
- 2 **Normative references**
- 3 **Terms and definitions**
- 4 **Context of the organization**
 - 4.1 Understanding the organization and its context
 - 4.2 Understanding the needs and expectations workers and other interested parties
 - 4.3 Determining the management system
 - 4.4 OH&S management system and its processes
- 5 **Leadership and worker participation**
 - 5.1 Leadership and commitment
 - 5.2 Policy
 - 5.3 Organizational roles, responsibilities and authorities
 - 5.4 Participation, consultation and representation
- 6 **Planning**
 - 6.1 Actions to address risks and opportunities
 - 6.2 OH&S objectives and planning to achieve them
- 7 **Support**
 - 7.1 Resources
 - 7.2 Competence
 - 7.3 Awareness
 - 7.4 Information and communication
 - 7.5 Documented information
- 8 **Operation**
 - 8.1 Operational planning and control
 - 8.2 Management of change
 - 8.3 Outsourcing
 - 8.4 Procurement
 - 8.5 Contractors
 - 8.6 Emergency preparedness and response
- 9 **Performance evaluation**
 - 9.1 Monitoring, measurement, analysis and evaluation
 - 9.2 Internal audit
 - 9.3 Management review
- 10 **Improvement**
 - 10.1 General
 - 10.2 Incident, non-conformity and corrective action
 - 10.3 Continual improvement

procedures, werkinstructies en dergelijke goed zijn geïmplementeerd en effectief zijn voor het beheersen van de risico's en naleving van de eisen.

Ten slotte moet de directie periodiek door het uitvoeren van managementreviews beoordelen of het gehele systeem geschikt, toereikend en effectief is, bijdraagt aan de realisering van het arbobeleid en leidt tot de gewenste arboprestaties.

VERBETERING (HOOFDSTUK 10)

Dit hoofdstuk gaat onder andere over verbeteringen van het systeem via corrigerende maatregelen die volgen op geïdentificeerde afwijkingen bij de meet- en monitorprocessen (zie hoofdstuk 9). Daarnaast zullen de meeste organisaties een apart proces hebben ingericht voor onderzoek van incidenten en ongevallen. Voor het analyseren van afwijkingen en ongevallen moet de organisatie de juiste aanpak kiezen, een die past bij de aard van deze afwijkingen en ongevallen. Het resultaat van deze analyse kan meervoudig falen van het systeem aantonen in bijvoorbeeld communicatie, competenties, vermoeidheid, uitrusting of procedures.

Behalve het reageren op afwijkingen, incidenten en (bijna)ongevallen moet de organisatie zoeken naar mogelijkheden om het arbomanagementsysteem voortdurend te verbeteren.

INSPRAAK IN DE NIEUWE ISO 45001

Inpraak in de norm kan door deelname aan de normcommissie 'ISO 45001 OHS-managementsysteem'. Deze commissie bepaalt het Nederlandse standpunt en stelt het commentaar op het normontwerp vast. Nederland is ook rechtstreeks vertegenwoordigd in de internationale werkgroep die ISO 45001 ontwikkelt.

MEER INFORMATIE

Voor meer informatie en lidmaatschap van de normcommissie kunt u contact opnemen met Stephanie Jansen (NEN Industrie & Veiligheid), telefoon (015) 269 01 80, e-mail: iv@nen.nl.

De publicatie van ISO/DIS 45001 wordt onder meer bekendgemaakt via de e-mailnieuwsbrieven Arbomail en KAM-mail. Neem een gratis abonnement op één van de nieuwsbrieven via www.nen.nl/nieuwsbrieven.